Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

28. juuli 2016*

Eelotsusetaotlus — Põllumajandus — Määrus (EÜ) nr 1/2005 — Loomade kaitse veo ajal — Pikad teekonnad — I lisa V peatüki punkti 1.4. alapunkt d — Veo kestus ja puhkeajad veo ajal — Veiste vedu — Mõiste „vähemalt ühetunnine puhkeaeg, mis on piisav“ — Võimalus vedu mitu korda katkestada — Artikkel 22 — Viivitused vedamisel — Määrused (EÜ) nr 1234/2007 ja (EL) nr 817/2010 — Eksporditoetused — Elusveiste heaolu nende veo ajal — Määrus nr 817/2010 — Artikli 2 lõiked 2–4 — Väljumiskoha riiklik veterinaararst — Aruanne ja märge dokumendil, milles kinnitatakse liidu tolliterritooriumilt väljumisel, kas loomade vedu vastab või ei vasta määruse nr 1/2005 nõuetele — Läbiviidud kontrollide ebarahuldavad tulemused — Artikli 5 lõike 1 punkt c — Nimetatud märke siduvus või mitte ettemakstud eksporditoetuse tagastamise pädevusega liikmesriigi asutusele

Kohtuasjas C-469/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Finanzgericht Hamburgi (Hamburgi maksukohus, Saksamaa) 29. augusti 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. oktoobri 2014, menetluses

Masterrind GmbH

versus

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud D. Šváby (ettekandja), J. Malenovský, M. Safjan, ja M. Vilaras,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Hauptzollamt Hamburg-Jonas, esindaja: S. Heise,

— Prantsuse valitsus, esindajad: S. Ghiandoni ja D. Colas,

— Euroopa Komisjon, esindajad: B. Eggers ja B. Schima,

olles 21. jaanuari 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab esiteks nõukogu 22. detsembri 2004. aasta määruse (EÜ) nr 1/2005, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal ning millega muudetakse direktiive 64/432/EMÜ ja 93/119/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1255/97 (ELT 2005, L 3, lk 1), I lisa V peatüki punkti 1.4. alapunkti d ning teiseks komisjoni 16. septembri 2010. aasta määruse (EL) nr 817/2010, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 1234/2007 seoses eksporditoetuste andmise nõuetega, mis käsitlevad elusveiste heaolu veo ajal (ELT 2010, L 245, lk 16).

2 Taotlus on esitatud seoses kaebusega, milles Masterrind GmbH vaidlustas Hauptzollamt Hamburg-Jonase (Hamburg-Jonase peatolliamet, Saksamaa) otsuse, mis käsitleb kuue elusveise Saksamaalt Marokosse veo eest ettemakstud eksporditoetuste täielikku tagastamist, õiguspärasuse.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1/2005

3 Määruse nr 1/2005 põhjendused 11 ja 19 on sõnastatud järgmiselt:

„(11) Käesoleva määruse järjekindla ja tõhusa kohaldamise tagamiseks kogu ühenduse territooriumil põhiprintsiibi valguses, mille kohaselt loomi ei tohi vedada viisil, mis tõenäoliselt põhjustab neile vigastusi või tarbetuid kannatusi, on asjakohane kehtestada üksikasjalikud sätted eriomaste vajaduste kohta, mis tekivad seoses eri liiki vedudega. Selliseid üksikasjalikke sätteid tuleb tõlgendada ja kohaldada vastavalt eelnimetatud põhimõttele ja neid tuleb õigel ajal ajakohastada, kui ilmneb – eelkõige uute teaduslike avastuste valguses –, ja need teatud looma- või veoliikide puhul ei taga enam eelnimetatud põhimõtte järgimist.

[…]

(19) Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta määrus (EMÜ) nr 3820/85 teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaal- õigusnormide ühtlustamise kohta [(ELT 1985, L 370, lk 1)] näeb autojuhtidele ette maksimaalsed sõiduajad ja minimaalsete puhkepauside kestuse. Asjakohane on loomade teekondi sarnaselt reguleerida. Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta määrus (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta [(ELT 1985, L 370, lk 8)], näeb ette sõidumeerikute paigaldamise ja kasutamise autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide täitmise tõhusa kontrollimise tagamiseks. Loomade heaolu käsitlevate õigusaktide raames teelolekuaja piirangute jõustamiseks on vajalik selliste registreeritud andmete saamine ja kontrollimine.“

4 Selle määruse nr 1/2005 artikkel 3 „Loomade vedamise üldtingimused“ sätestab:

„Loomi ei ole lubatud vedada ega lasta vedada viisil, mis võib neile tõenäoliselt põhjustada vigastusi või tarbetuid kannatusi.

Lisaks peavad olema täidetud järgmised tingimused:

a) eelnevalt peavad olema tehtud kõik vajalikud korraldused teekonna lühendamiseks ja teekonna vältel loomade vajaduste rahuldamiseks;

[…]

f) loomad veetakse sihtkohta viivitamata ning loomade heaolu tingimusi kontrollitakse regulaarselt ja tagatakse nende püsimine;

[…]

h) sobivate ajavahemike tagant antakse loomadele nende liigist sõltuvalt piisava kvaliteediga ja piisavas koguses juua ja süüa ning võimaldatakse neile puhkust.“

5 Määruse nr 1/2005 artikli 6 lõige 3 sätestab, et vedajad veavad loomi vastavalt selle määruse I lisas toodud tehnilistele eeskirjadele.

6 See lisa sisaldab V peatükis eeskirju, mis käsitlevad jootmise ja söötmise ajavahemikke, veo kestust ja puhkeaegu. Selle peatüki punkt 1.4. käsitleb muu hulgas veiste, välja arvatud vasikate, maanteevedu pikkadel teekondadel, mis on määruse nr 1/2005 artikli 2 alapunktis m määratletud kui teekond, mis kestab kauem kui kaheksa tundi, alustades partii esimese looma liigutamisest. Selle grupi märkus 1 on sõnastatud järgmiselt:

„1.1. Käesolevas jaos esitatud nõudeid kohaldatakse koduhobuslaste, välja arvatud registreeritud hobuslased, koduloomadena peetavate veiste, lammaste, kitsede ja sigade liikumisele, välja arvatud õhutransport.

1.2. Punktis 1.1 osutatud liikide hulka kuuluvate loomade vedu ei tohi kesta üle kaheksa tunni.

1.3. Punkti 1.2. maksimaalset [veo] kestust võib ületada, kui on täidetud VI peatüki täiendavad nõuded.

1.4. Jootmise ja söötmise ajavahemikud, [veo] kestus ja puhkeajad maateesõidukite kasutamisel, mis vastavad punkti 1.3 nõuetele, on määratletud järgmiselt:
a) [...] vasikatele […]
b) sigu […]
c) koduhobuslasi […]
d) kõikidele teistele punktis 1.1 osutatud liikidesse kuuluvatele loomadele tuleb pärast 14-tunnist vedu anda vähemalt ühetunnine puhkeaeg, mis on piisav selleks, ja anda neile eelkõige vedelikku ja vajaduse korral ka sööta. Pärast sellist puhkeaega võib neid vedada veel 14 tundi.

1.5. Pärast sätestatud veo kestust tuleb loomad maha laadida, sööta ja joota ning lasta neil puhata vähemalt 24 tundi.

[…]

1.8. Loomade huvides võib punktides 1.3 ja 1.4 ning punkti 1.7 alapunktis b osutatud veo kestust pikendada kahe tunni võrra, võttes arvesse eelkõige sihtkoha lähedust.

[…]“ [Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus; mõiste „teekonna kestus“ on asendatud täpsema vastega „veo kestus“.]

7 Määruse nr 1/2005 artikkel 22 „Viivitused vedamisel“ sätestab:

„1. Pädev asutus võtab kasutusele vajalikud meetmed, ja vältida või miinimumini vähendada viivitusi vedamise ajal ning loomade kannatusi, kui ettenägematud asjaolud takistavad käesoleva määruse rakendamist. Pädev asutus tagab eriomaste korralduste tegemise ümberlaadimiskohtades, väljumispunktides ja piiripunktides, ja anda loomade veole eesõigus.

2. Loomade partiisid ei tohi vedamise ajal kinni pidada, kui see ei ole tungivalt vajalik loomade heaolu või avaliku ohutuse tagamiseks. Pealelaadimise ja lahkumise vahel ei tohi olla tarbetuid viivitusi. Kui loomapartiid on vaja vedamise jooksul kinni pidada kauem kui kaks tundi, tagab pädev asutus asjakohaste korralduste tegemise loomade hooldamiseks ning vajaduse korral nende söötmiseks, jootmiseks, mahalaadimiseks ja varju alla paigutamiseks.“

Määrused (EÜ) nr 1234/2007 ja nr 817/2010

8 Nõukogu 22. oktoobri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid („ühise turukorralduse ühtne määrus“) (ELT 2007, L 299, lk 1), artikkel 168, mis käsitleb veise- ja vasikalihasektori tooteid, näeb ette, ja „elusloomade eksporditoetuse andmisel ja maksmisel [peavad] olema täidetud tingimused, mis on kehtestatud ühenduse õigusaktide sätetega, mis käsitlevad loomade heaolu ja eelkõige loomade kaitset transportimisel.

9 Seda sätet on rakendatud määrusega nr 817/2010.

10 Viimati nimetatud määruse põhjenduses 5 on öeldud, et „[l]oomade füüsilise seisundi ja tervise hindamine nõuab eriteadmisi ja kogemusi. Seetõttu peab kontrollid tegema veterinaararst. Lisaks sellele tuleks täpsustada nende kontrollide ulatus ja kehtestada näidisaruanne, et muuta need kontrollid täpseks ja ühetaoliseks“.

11 Nimetatud määruse põhjenduses 7 on täpsustaud eelkõige, et „[s]eepärast tuleks sõnaselgelt sätestada, et [...] loomade heaolu käsitlevate sätete eiramisega, välja arvatud vääramatu jõu juhtumitel, mida on tunnustatud Euroopa [Liidu] Kohtu kohtupraktikas, ei kaasne mitte eksporditoetuse vähendamine, vaid sellest ilmajätmine, mis on seotud selliste loomade arvuga, kelle puhul heaolu käsitlevaid nõudeid ei täidetud“.

12 Määruse nr 817/2010 artikkel 1 sätestab, et elusveiste eest eksporditoetuste maksmise tingimuseks on määruse nr 1/2005 artiklite 3–9 ning selles nimetatud lisade täitmine loomade vedamise jooksul lõppsihtkohaks oleva kolmanda riigi esimesse mahalaadimiskohta.

13 Vastavalt määruse nr 817/2010 artikli 2 lõikele 2:

„Väljumiskohas kontrollib riiklik veterinaararst vastavalt nõukogu [17. detsembri 1996. aasta] direktiivile 96/93/EÜ [loomade ja loomsete saaduste sertifitseerimise kohta (ELT 1997, L 13, lk 28)] nende loomade puhul, kelle kohta ekspordideklaratsioon on vastu võetud, kas:

a) määruses (EÜ) nr 1/2005 sätestatud nõudeid on täidetud artikli 2 punkti r kohaselt alates lähtekohast kuni väljumiskohani;

[…]

Kontrollid teinud riiklik veterinaararst koostab käesoleva määruse I lisas sätestatud näidise kohaselt aruande, mis tõendab, kas esimese lõigu kohaselt läbiviidud kontrollide tulemused on rahuldavad või mitte.

[…] Makseasutusele saadetakse nimetatud aruande koopia.“

14 Vastavalt sama artikli lõigetele 3 ja 4, kui nimetatud veterinaararst on veendunud, et lõike 2 nõuded on täidetud, kinnitab ta seda Euroopa Liidu tolliterritooriumilt lahkumist tõendava dokumendi kontrolleksemplaril, märkides vajaduse korral loomad, kelle puhul ei täidetud määruse (EÜ) nr 1/2005 nõudeid.

15 Määruse nr 817/2010 artiklid 4 ja 5 sätestavad:

„*Artikkel 4*

Eksporditoetuste maksmise kord

[…]

2. [...] eksporditoetuste taotlustele lisatakse [...]:

a) käesoleva määruse artikli 2 lõikes 3 osutatud nõuetekohaselt täidetud dokument,

[…]

Artikkel 5

Eksporditoetuse maksmata jätmine

1. Vastavalt teisele lõigule arvutatavat eksporditoetuse kogusummat looma kohta ei maksta:

[…]

c) loomade eest, kelle puhul pädev asutus leiab artikli 4 lõikes 2 nimetatud dokumentide ja/või tema käsutuses olevate muude käesoleva määruse täitmist käsitlevate üksikasjade põhjal, ja määruse (EÜ) nr 1/2005 artiklites 3–9 ning selles nimetatud lisades sätestatut ei ole täidetud.

[…]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

16 Masterrind teatas 2011. aasta juunikuus kuue tõuveise ekspordist Marokosse ja sai Hamburgi peatolliameti 13. juuli 2011. aasta otsusega selle ekspordiga seotud eksporditoetuse ettemaksu.

17 Eelotsusetaotlusest nähtub, et maanteeveokiga loomade vedu Northeimist (Saksamaa), kus loomad laaditi veokile, Sète'i sadamasse (Prantsusmaa), kus nad laaditi veo jätkamiseks laevale, toimus järgmiselt:

— 16. juuni 2011 alates 10.30: pealelaadimine;

— samal päeval ligikaudu kell 11.30: laadimiskohast veo alustamine;

— samal päeval kell 19: peatus Wasserbilligis (Luksemburg) ühetunniseks söötmis- ja jootmispausiks;

— samal päeval kell 22: peatus Épinalis (Prantsusmaa) teiseks kümnetunniseks söötmis- ja jootmispausiks, mis on nõutud vastavalt veo kestust ja puhkeaegu puudutavatele kohustustele, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrusest (EÜ) nr 561/2006, mis

käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist ja millega muudetakse nõukogu määrusi (EMÜ) nr 3821/85 ja (EÜ) nr 2135/98 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 3820/85 (ELT 2006, L 102, lk 1);

— 17. juuni ligikaudu kell 8.00: veo jätkamine;

— samal päeval kell 17: saabumine Sète'i.

18 Pärast seda, kui väljumiskoha riiklik veterinaararst viis viimati nimetatud kohas läbi kontrolli, tegi ta kontrollaruandesse kõigi veetavate loomade kohta kande „Ei vasta määruse (EÜ) nr°817/2010 artiklis 2 ette nähtud ametlikule kontrollile". Hiljem selgus, et Prantsuse ametiasutuste hinnangu kohaselt ei vasta veiste vedu määrusest nr 1/2005 tulenevatele nõuetele siis, kui veiste vedamise aeg ilma mahalaadimiseta, sealhulgas veoautojuhile seaduses ette nähtud sõidu- ja puhkeajad, ületab kokku 31 tundi.

19 Hamburg-Jonase peatolliamet nõudis selle tagajärjel 5. juuni 2012. aasta otsusega, et Masterrind tagastaks temale ettemakstud eksporditoetuse, millele lisandub täiendav summa 10%.

20 Pärast selle otsuse peale vaide esitamist pöördus Masterrind Euroopa Komisjoni poole, et see esitaks oma seisukoha määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki sõidu- ja puhkeaegu käsitlevate sätete tõlgendamise kohta. See institutsioon märkis, et ta on seisukohal, et nendes normides on veiste veo lubatavaks kestuseks ilma mahalaadimiseta märgitud maksimaalselt 29 tundi alates loomade pealelaadimisest, sealhulgas ühetunnine puhkeaeg sõidukis, kuid et loomade huvides võib veo kestust pikendada kahe tunni võrra, võttes arvesse eelkõige sihtkoha lähedust, nii et veo kestus ei tohi ületada 31 tundi.

21 Hamburg-Jonase peatolliamet jättis 19. juuli 2013. aasta vaideotsusega kaebaja vaide rahuldamata ja märkis põhjenduseks, et ta on seotud väljumiskoha riikliku veterinaararsti hinnanguga.

22 Masterrind esitas selle otsuse peale kaebuse Finanzgericht Hamburgile (Hambourgi maksukohus, Saksamaa), väites, et mõiste „vähemalt ühetunnine puhkeaeg" määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki punkti 1.4. alapunktis d viitab sellele, et puhkeaeg võib olla ka pikem kui üks tund.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul sõltub temale esitatud vaidluse lahendamine esiteks sellest küsimusest, kas määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki punktis 1.4. kasutatud sõnastusest „vähemalt ühetunnine puhkeaeg" tuleneb tegelikult, et kahe veoetapi vaheline puhkeaeg võib olla pikem kui üks tund, kui Prantsusmaal asuva väljumiskoha riikliku veterinaararsti märkus selle kohta, et põhikohtuasjas vaatluse all olev vedu ei toimunud kooskõlas määrusega, võidakse pädevas Saksamaa ametiasutuses vaidlustada või mitte, selleks et makstaks tagasi veetavate loomade osas ettemakstud eksporditoetused.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab esimest punkti puudutavalt esmalt, et see, et põhikohtuasjas vaatluse all olev vedu toimus mitte kahes, nagu on märgitud nimetatud punkti 1.4 alapunktis d, vaid kolmes etapis – vastavalt kaheksa tundi ja 30 minutit, seejärel kaks tundi ja viimaks üheksa tundi, ei ole asjassepuutuv, kuna ükski etappidest eraldi ega esimene ja teine või teine ja kolmas etapp kokku ei ületanud maksimaalset kestust 14 tundi, nagu see säte näeb ette neist kahest veoetapist mõlema etapi kohta.

25 Seejärel, viidates 9. oktoobri 2008. aasta kohtuotsuse Interboves (C-277/06, EU:C:2008:548) punktile 15 ning selles kohtuasjas Interboves esitatud kohtujurist Mengozzi ettepaneku (C-277/06, EU:C:2008:162) punktile 18, on see kohus seisukohal, et nimetatud sättega kehtestatakse vahepealne vähemalt ühetunnine puhkeaeg, mis peab olema nii pikk, kuid võib olla ka pikem. Ta on seisukohal, et liidu seadusandja on veiste maanteevedu puudutavalt täpsustanud määruse nr 1/2005 artikli 3 teise lõigu punktis a esitatud üldtingimust – mille kohaselt eelnevalt peavad olema tehtud kõik vajalikud

korraldused teekonna lühendamiseks ja veo vältel loomade vajaduste rahuldamiseks – selle määruse I lisa V peatüki punkti 1.4. alapunktis d sätestatud normis, mis näeb ette, et veo katkestab vähemalt ühetunnine, mitte ainult ühetunnine puhkeaeg, nagu arvab komisjon.

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis selle kohta, miks see puhkeaeg on sätestatud, et seda ei pea kasutama ainult loomade jootmiseks ja söötmiseks, viidates sellele, et sättes on kasutatud sõna „eelkõige“, või selle normi erinevatele keeleversioonidele väljendis “vähemalt ühetunnine puhkeaeg, mis on piisav selleks, ja anda neile eelkõige vedelikku ja vajaduse korral ka sööta“. Nimetatud puhkeaeg võib olla seega põhjendatud, nagu käesoleval juhul, autojuhtidele ette nähtud maksimaalseid sõiduaegu ja minimaalsete puhkepauside kestust ette nägevatest õigusnormidest kinnipidamisega, samas kui loomade eest hoolitsetakse samal ajal.

27 Viimaks ei või eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul kahe, maksimaalselt 14-tunnise etapiga veoaja katkestav puhkeaeg ületada ka omakorda kokku 14-tundi, mis vastab maksimaalselt 14-tunnisele veoajale. Selline piirang, mida see kohus loeb veidi lühemaks kui 24-tunnine puhkeaeg koos mahalaadimisega, mis on ette nähtud määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki punktis 1.5. pärast kahte veoetappi, mis on mõlemad maksimaalselt 14-tunnised, on põhjendatud sellega, et mahalaadimiseta puhkeaeg ei ole nii sobiv, ja eesmärgiga piirata võimalikult efektiivselt mahalaadimiseta pikkade veoaegade akumuleerumist.

28 Teist punkti puudutavalt, s.o väljumiskoha riikliku veterinaararsti tehtud märke, mis kinnitab, et põhikohtuasjas vaatluse all olev vedu ei toimunud määrusega nr 1/2005 kooskõlas, siduvuse kohta eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega makseasutusele, on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et riikliku veterinaararsti poolt nimetatud määrusega kooskõla suhtes antud hinnangu kohta kande tegemine ja selle pitser on üksnes haldusorgani menetlustoiming, mida saab vaidlustada ainult koos sisulise otsusega eksporditoetuste tagasimaksmisest keeldumise kohta, mille on teinud nende maksmiseks pädev asutus.

29 Nimetatud kohus märgib selle arvamuse toetuseks esiteks, et väljumiskoha riikliku veterinaararsti sekkumisel ei ole otsest õiguslikku mõju eksportija ja kolmandate isikute suhtes, kuna eksportija õiguslikku olukorda mõjutab ainult eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega asutuse otsus. See sekkumine tundub seega olevat mitmest etapist koosneva menetluse üks etapp, võttes eelkõige arvesse määruse nr 817/2010 artikli 4 lõike 2 punkti a, mis käsitleb riikliku veterinaararsti tehtud kannet kui vorminõuet, tingimust, mis loetakse täidetuks selle märke positiivsest või negatiivsest sisust olenemata – selle sisuline hindamine on eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega asutuse ülesanne.

30 Teiseks viitab ta 13. märtsi 2008. aasta kohtuotsusele Viamex Agrar Handels GmbH (C-96/06, EU:C:2008:158) ja 25. novembri 2008. aasta kohtuotsusele Heemskerk ja Schaap (C-455/06, EU:C:2008:650), millest tuleneb, et väljumiskoha riikliku veterinaararsti positiivne hinnang ei kujuta endast ümberlükkamatut tõendit selle kohta, et on täidetud loomade vedamist käsitlevaid norme, ja järelikult ei kohusta pädevat asutust otsustama tema käsutuses oleva, selle hinnangu andmiseks vajaliku teabe alusel eksporditoetuse maksmine.

31 Viimaks on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et läbiviidud kontrolli kohta koostatud aruanne, mille väljumiskoha riiklik veterinaararst peab koostama paralleelselt ekspordidokumendile kande tegemisega ja mis peab olema saadetud nimetatud asutusele, sisaldab selliseid osi, mis kuuluvad veterinaararsti erialasesse eripädevusse, millest see kohus järeldab, et need on erilise tähtsusega; see ekspertiis ei ole siiski seotud makseasutuse poolt õigusliku hinnangu andmisega tagasimaksmise tingimustele, võttes arvesse selle veterinaararsti hinnangut.

32 Neil asjaoludel otsustas Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruse (EÜ) nr 1/2005 I lisa V peatüki punkti 1.4., mille kohaselt tuleb loomadele pärast 14-tunnist teekonda anda vähemalt ühetunnine puhkeaeg, mis on piisav selleks, et anda neile eelkõige vedelikku ja vajaduse korral sööta, ja pärast sellist puhkeaega võib neid vedada veel 14 tundi, tuleb tõlgendada nii, et veo võib katkestada ka pikem kui ühetunnine puhkeaeg või mitu puhkeaega, millest vähemalt üks on ühetunnine?

2. Kas määruse (EL) nr 817/2010 artikli 2 lõike 3 alusel väljumiskoha riikliku veterinaararsti tehtud kanne on eksporditoetuse maksmise pädevusega liikmesriigi asutusele siduv, mistõttu peab kande tegemisest keeldumise õiguspärasust kontrollima üksnes asutus, kelle nimel piiripunkti veterinaararst tegutseb, või on riikliku veterinaararsti kanne üksnes haldusorgani menetlustoiming, mida on võimalik vaidlustada ainult koos makseasutuse samas asjas tehtava otsusega?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

33 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma esimese küsimuse esimeses osas, kas määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki punkti 1.4. tuleb tõlgendada nii, et vaatlusalustesse liikidesse kuuluvate loomade, eelkõige veiste, maanteeveo käigus võib kahe 14-tunnise veoetapi vahel olla puhkeaeg, mis on pikem kui üks tund.

34 Tuleb asuda seisukohale, et vastus sellele küsimusele tuleneb selle sätte enda sõnastusest, mille kohaselt osutatud liikidesse kuuluvatele loomadele tuleb pärast 14-tunnist vedu anda „vähemalt ühetunnine“ puhkeaeg, mis on piisav. Nimelt tuleneb sellest üheselt mõistetavast sõnastusest, et vahepealne puhkeaeg võib olla pikem kui üks tund.

35 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 58, 59 ja 62, peab elusloomade vedu sellest aspektist vastama määruse nr 1/2005 artikli 3 üldtingimusele. Nagu on märgitud selle määruse põhjenduses 11, tuleb üksikasjalikke sätteid eriomaste vajaduste kohta seoses erinevate veoliikidega, nagu näiteks nimetatud määruse I lisa V peatüki punkt 1.4, tõlgendada ja kohaldada vastavalt printsiibile, mille kohaselt loomi ei tohi vedada viisil, mis tõenäoliselt põhjustab neile vigastusi või tarbetuid kannatusi ja mis on sätestatud nimetatud artikli 3 esimeses lõigus ning mille mõned üldised tagajärjed on mainitud selle artikli teises lõigus. Nende hulgas on teekonna lühendamine minimaalseks ja vedamine viivitamata, mis on sätestatud selle teise lõigu punktides a ja f.

36 Mis puutub nimetatud punkti 1.4 alapunkti d tähenduses „puhkeaega“, mis tuleb loomadele võimaldada selleks, et anda neile eelkõige vedelikku ja vajaduse korral ka sööta, on selle puhkeaja eesmärk, nagu nähtub selle sätte sõnastusest, võimaldada veetavatel loomadel puhata eelneva veoaja jooksul tekkinud väsimusest ja ebamugavustest ja alustada nii teist veoetappi heades tingimustes. Kui sõiduki peatamine täidab seda puhkeaja esmast vajadust, võib seda peatumist lugeda sobivaks, ilma et selle pikendamine oleks seotud ainult selle vajadusega või ka muude veo endaga seotud vajadustega.

37 Seega ei tohi vahepealse puhkeaja kestus olla kunagi selline, et selle puhkeaja ja kogu veo konkreetsetel tingimustel põhjustab see tõenäoliselt veetavatele loomadele vigastusi või tarbetuid kannatusi. Seoses sellega annavad igal üksikjuhtumil vajalikke hinnanguid ja täpsustusi pädev makseasutus ja vajaduse korral liikmesriigi kohtud, võttes arvesse asjassepuutuvaid asjaolusid, eelkõige võetud korralduslike meetmete sobivust.

38 Samal ajal tuleb sedastada, et määrusega nr 1/2005 on vastuolus, et veo- ja puhkeaeg kokku, nagu on ette nähtud selle määruse I lisa V peatüki punktis 1.4., ületaks 29 tundi, tingimusel, et seda võidakse loomade huvides pikendada kahe tunni võrra, vastavalt selle peatüki punktile 1.8. ja kahjustamata nimetatud määruse artikli 22 – veo ajal hilinemisi käsitlevate – sätete kohaldamist juhul, kui ettenägematud asjaolud takistavad selle määruse kohaldamist.

39 Nimelt, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 51–55, et esiteks, kui lubada, et veo- ja puhkeaeg kokku ületab 29 tundi, läheks see vastuollu määruse nr 1/2005 artikli 3 esimeses lõigus sätestatud põhimõttega, mida on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 35, s.o vältida vigastuste või tarbetute kannatuste ohtu veetavatele loomadele, ning sellest põhimõttest tulenevate kohustustega lühendada teekonda ja vedada viivitamata. Seoses sellega tuleb loomad selle määruse I lisa V peatüki punkti 1.5. kohaselt pärast nimetatud V peatüki punktis 1.4. sätestatud veo kestust maha laadida, sööta ja joota ning lasta neil puhata vähemalt 24 tundi. Seda tõlgendust toetab teiseks ka asjaolu, et selle peatüki punkt 1.8. näeb ette, et loomade huvides võib punktis 1.4. kehtestatud veo kestust pikendada ainult kahe tunni võrra, seda eelkõige loomade huvides, võttes arvesse eelkõige sihtkoha lähedust.

40 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib seejärel oma esimese küsimuse teises osas sisuliselt, kas määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki punkti 1.4. alapunkti d tuleb tõlgendada nii, et vaadeldavate loomaliikide, eelkõige veiste, maanteeveo käigus võib kahe kõige rohkem 14-tunnise veoetapi, mille vahel on vähemalt ühetunnine puhkeaeg, jooksul teha ka muid vahepeatusi.

41 Vaatamata sellele, et asjaomaste loomade veoks kasutatavate sõidukite juhte kohustatakse peatuma alles kõige rohkem 14-tunnise veoetapi lõpus, mis oleks konkreetselt teostamatu, tuleb asuda seisukohale, et normaalsetes tingimustes on selline veoetapp, mille jooksul sõiduk viiakse liiklusest välja ja peatatakse, veetud loomade jaoks objektiivselt vähem koormav kui vedamise etapp, nagu nähtub määruse nr 1/2005 artikli 2 punktis t esitatud mõiste „puhkekoht“ määratlusest, mis on „peatus teekonnal, mis ei ole sihtkoht“ ning vedamise ajal loomade heaolu käsitleva loomade tervishoiu ja heaolu teaduskomitee 11. märtsil 2002 koostatud arvamuse teatavatest lõikudest, milles on rõhutatud sõiduki liikumise negatiivseid tagajärgi loomade heaolule veo ajal. Seega ei saa asjaolu, et kõige rohkem 14-tunnise veoetapi jooksul võib teha üks või mitu peatust, põhimõtteliselt lugeda loomade heaolu kahjustavaks.

42 See või need täiendavate peatuste etapid peavad olema esiteks põhjendatud veo endaga seotud kaalutlustega ja teiseks olema lisatud nende maksimaalselt 14-tunniste veoetappide arvutamisel, mille hulka need kuuluvad, vastavalt määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki punkt 1.4. alapunktile d.

43 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1/2005 I lisa V peatüki punkti 1.4. alapunkti d tuleb tõlgendada nii, et vaadeldavate loomaliikide, eelkõige veiste, s.h vasikate, maanteeveo käigus võib esiteks veoetappide vaheline puhkeaeg olla põhimõtteliselt pikem kui üks tund. See puhkeaja kestus, kui see on pikem kui üks tund, ei tohi olla siiski selline, et selle puhkeaja ja kogu veo konkreetsetel tingimustel põhjustab see tõenäoliselt veetavatele loomadele vigastusi või tarbetuid kannatusi. Lisaks ei tohi veo- ja puhkeaeg kokku, nagu on ette nähtud selle peatüki punkti 1.4. alapunktis d, ületada 29 tundi, tingimusel, et seda võidakse loomade huvides pikendada kahe tunni võrra, vastavalt selle peatüki punktile 1.8. ja kahjustamata nimetatud määruse artikli 22 sätete kohaldamist ettenägematutel asjaoludel. Teiseks võib kõikide kõige rohkem 14-tunniste veoetappide jooksul teha üks või mitu peatust. Need peatuste etapid peavad olema lisatud nende kõige rohkem 14-tunniste veoetappide arvutamisel, mille hulka need kuuluvad.

Teine küsimus

44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma teises küsimuses sisuliselt, kas määrust nr 817/2010 tuleb tõlgendada nii, et veiste eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega asutus on seotud väljumiskoha riikliku veterinaararsti tehtud märkega vastavate loomade liidu tolliterritooriumilt lahkumist tõendaval dokumendil, mille kohaselt nende loomade vedamisel ei täidetud kas tervikuna või osaliselt määruse (EÜ) nr 1/2005 kohaldatavaid sätteid.

45 Esiteks tuleb märkida, et vastavalt määruse nr 817/2010 artikli 2 lõigetele 2–4, piirdub väljumiskoha riikliku veterinaararsti sekkumine selle kontrollimisega, kas määruse (EÜ) nr 1/2005 kohaldatavatest sätetest on kinni peetud, ja pädeva makseasutuse jaoks aruande koostamisega, mis tõendab läbiviidud kontrollide tulemusi ja mille kohta tehakse märge ka liidu tolliterritooriumilt lahkumist tõendaval dokumendil.

46 Seevastu määruse nr 817/2010 artikli 5 lõike 1 punkt c kohaldamisel on eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega makseasutuse ülesanne hinnata, kas määruse nr 1/2005 kohaldatavatest sätetest on vaadeldava veo ajal kinni peetud või mitte, ning otsus selle kohta tuleb teha määruse nr 817/2010 artikli 4 lõikes 2 nimetatud dokumentide ja/või mis tahes muude asjaolude alusel, mis on selles sätestatud seoses sellest määrusest kinnipidamisega. Nimetatud artikli 4 lõige 2 käsitleb liidu territooriumil toimunud veo korral dokumenti, millega kinnitatakse sellest territooriumilt lahkumist ja mille täidab vastavalt viimati nimetatud määruse artikli 2 lõigetele 3 või 4 väljumiskoha riiklik veterinaararst vastavalt. Lisaks on muude dokumentide hulgas, mis on selle asutuse käsutuses, riikliku veterinaararsti aruanne, mida käsitleb sama määruse artikli 2 lõike 2 teine lõik. See aruanne, mis koostatakse vastavalt sama määruse I lisa moodustava näidise kohaselt, sisaldab täpseid märkusi ja hinnanguid, mis vajaduse korral võimaldavad eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega makseasutusel konkreetselt teada saada põhjusi, miks väljumiskoha riiklik veterinaararst luges loomade veo kontrolli tulemused tervikuna või osaliselt ebarahuldavaks ja mainis seda hinnangut dokumendil, mis kinnitab liidu tolliterritooriumilt lahkumist, nagu on ette nähtud nimetatud artikli 2 lõikes 4.

47 Teiseks tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohus on otsustanud seoses varem kehtinud õigusnormidega vastupidises olukorras, milles väljumiskoha riikliku veterinaararsti tehtud märge sisaldas tema positiivset hinnangut elusloomade vedu käsitlevate õigusnormide asjassepuutuvate sätete järgimise kohta, et selle veterinaararsti selliselt antud hinnang ei ole ümberlükkamatu tõend selle järgimise kohta, mistõttu nimetatud hinnang ei ole veiste eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega makseasutuse jaoks vastupidist kinnitavatel objektiivsetel ja konkreetsetel asjaoludel siduv (vt selle kohta kohtuotsused, 13.3.2008, Viamex Agrar Handel, C-96/06, EU:C:2008:158, punktid 34, 35, 37 ja 41, ning 25.11.2008, Heemskerk ja Schaap, C-455/06, EU:C:2008:650, punktid 25 ja 30).

48 Kuna nende kohtuotsuste jaoks asjassepuutuvad sätted on sisuliselt identsed käesoleval ajal kehtivate sätetega, on need kohtupraktika suunised endiselt ajakohased.

49 Väljumiskoha riikliku veterinaararsti hinnang võidakse seada kahtluse alla, kui ta on seisukohal, et loomad veeti kooskõlas sätetega, millest kinnipidamist on nõutud eksporditoetuste tagasimaksmise tingimusena, ning ei ole mingit põhjust, et see oleks teisiti, kui ta annab vastupidise hinnangu.

50 Seega nähtub määruse nr 817/2010 sätete kohaselt, et otsus tingimuste kohta, mis peavad olema täidetud eksporditoetuste tagasimaksmiseks, eelkõige, et on kinni peetud määruse nr 1/2005 kohaldatavatest sätetest, kuulub selle tagasimaksmise pädevusega liikmesriigi asutuse pädevusse ning väljumiskoha riikliku veterinaararsti märkused nendevahelise koostöö ajal vastavalt määrusele nr 817/2010 on küll tõendiallikad, kuid need on ümberlükatavad.

51 Seda sedastust kinnitab, et kui selle veterinaararsti hinnang, nagu põhikohtuasjas, ei ole seotud loomade füüsilise seisundi ja terviseseisundiga, mis nõuab määruse nr 817/2010 põhjenduse 5 kohaselt eksperthinnangut ja erikogemusi, millest tulenevalt on põhjendatud, et kontrolli viib läbi veterinaararst.

Nimelt ei ole kohaldatav eeldus, et spetsialisti poolt tema erialase pädevuse valdkonnas antud hinnangud on automaatselt asjassepuutuvad, kui need hinnangud puudutavad selliseid küsimusi, mis ei kuulu sellesse pädevuse valdkonda.

52 Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et määrust nr 817/2010 tuleb tõlgendada nii, et väljumiskoha riikliku veterinaararsti märge asjaomaste loomade liidu tolliterritooriumilt lahkumist tõendaval dokumendil, mille kohaselt määruse nr 1/2005 kohaldatavatest sätetest ei ole nende loomade veo ajal tervikuna või osaliselt kinni peetud, ei ole veiste eksporditoetuste tagasimaksmise pädevusega makseasutuse jaoks siduv.

Kohtukulud

53 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Nõukogu 22. detsembri 2004. aasta määruse (EÜ) nr 1/2005, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal ning millega muudetakse direktiive 64/432/EMÜ ja 93/119/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1255/97, I lisa V peatüki punkti 1.4. alapunkti d tuleb tõlgendada nii, et vaadeldavate loomaliikide, eelkõige veiste, s.h vasikate, maanteeveo käigus võib esiteks veoetappide vaheline puhkeaeg olla põhimõtteliselt pikem kui üks tund. See puhkeaja kestus, kui see on pikem kui üks tund, ei tohi olla siiski selline, et selle puhkeaja ja kogu veo konkreetsetel tingimustel põhjustab see tõenäoliselt veetavatele loomadele vigastusi või tarbetuid kannatusi. Lisaks ei tohi veo- ja puhkeaeg kokku, nagu on ette nähtud selle peatüki punkti 1.4. alapunktis d, ületada 29 tundi, tingimusel, et seda võidakse loomade huvides pikendada kahe tunni võrra, vastavalt selle peatüki punktile 1.8. ja kahjustamata nimetatud määruse artikli 22 sätete kohaldamist ettenägematutel asjaoludel. Teiseks võib kõikide kõige rohkem 14-tunniste veoetappide jooksul teha üks või mitu peatust. Need peatuste etapid peavad olema lisatud nende kõige rohkem 14-tunniste veoetappide arvutamisel, mille hulka need kuuluvad.**

2. **Komisjoni 16. septembri 2010. aasta määruse (EL) nr 817/2010, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 1234/2007 seoses eksporditoetuste andmise nõuetega, mis käsitlevad elusveiste heaolu veo ajal, tuleb tõlgendada nii, et väljumiskoha riikliku veterinaararsti märge asjaomaste loomade liidu tolliterritooriumilt lahkumist tõendaval dokumendil, mille kohaselt määruse nr 1/2005 kohaldatavatest sätetest ei ole nende loomade veo ajal tervikuna või osaliselt kinni peetud, ei ole veiste eksporditoetuste tagasimaksmiseks pädeva makseasutuse jaoks siduv.**

Allkirjad